

«Այբ» ավագ դպրոց

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Քննաշրջան՝ 2019 թ., ապրիլ
Տևողություն՝ 1 ժամ 15 րոպե

«Այբ» ավագ դպրոց

Հավելյալ նյութ՝ Պատասխանների գրքուկ

ՈՒՇԱԴԻՐ ԿԱՐԴԱԼ ԱՅՍ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԸ

Անհրաժեշտ է հետևել *Պատասխանների գրքուկի* կազմին գրված ցուցումներին:

Գրել մուգ կապույտ կամ սև գրիչով:

Պետք է պատասխանել **բոլոր** հարցերին:

Քննության վերջում բոլոր թղթերը հավաքել և հանձնել մեկ տրցակով:

Յուրաքանչյուր հարցի հնարավոր առավելագույն միավորը նշված է հարցի վերջում՝ աջ կողմում:

Հարցերի միավորների ընդհանուր քանակը **32** է:

Այս փաստաթուղթը բաղկացած է 7 տպագիր և 1 դատարկ էջերից:

Հայոց պատմություն

Ուշադրություն. առանց շտապելու կարդացե՛ք և ուսումնասիրե՛ք բերված աղբյուրները: Պատասխանե՛ք հարցերին՝ հիմնավորելով տրված աղբյուրներում առկա վկայություններով:

Առաջադրանք 1 (6 միավոր)

Ստորև տրված հատվածի հեղինակը հույն նշանավոր պատմիչ Պլուտարքոսն է:

Երբ արքան ներկայացավ Պոմպեոսին, հանեց իր խույրը, այն զորավարի ոտքերի առաջ դնելու մտադրությամբ և, ինչը առավել ամոթալի էր, ուզեց նրա առաջ ծնրադրել: Պոմպեոսը, սակայն, կանխեց նրան, բռնեց արքայի աջը և նրան քաշեց դեպի իրեն: Հետո նստեցրեց իր կողքին, իսկ որդուն՝ մյուս կողքին: Նա արքային հայտարարեց, որ նրա նախկին բոլոր դժբախտությունների համար մեղավոր է Լուկուլլոսը, որը նրանից վերցրել է Ասորիքը, Փյունիկիան, Կիլիկիան, Գալատիան և Ծոփքը: Իսկ այն հողերը, որոնք դեռ մնացել են իրեն, թող ինքը տիրի՝ հռոմայեցիներին հասցրած վիրավորանքի համար նրանց վճարելով ութ հազար տաղանդ, իսկ Ծոփքում կթագավորի նրա որդին: Արքան այս պայմանները սիրով ընդունեց, և այնժամ հռոմայեցիները նրան արքայազայել ողջունեցին:

Հարց Ա

Ո՞վ էր պատմագրի կողմից հիշատակվող հայոց արքան: Ինչու՞ էր նա հայտնվել Պոմպեոսի ճամբարում:

Հարց Բ

Ի՞նչ հետևանքներ ունեցավ հայոց արքայի քայլը: Ի՞նչ էք կարծում, դրանք դրակա՞ն, թե՞ բացասական հետևանքներ էին: Հիմնավորե՛ք պատասխանը աղբյուրի տվյալներով և ձեր գիտելիքներով:

Առաջադրանք 2 (7 միավոր)

Ստորև տրված են հատվածներ հայ պատմագետների աշխատություններից:

Աղբյուր 1

Մյունիքում և Արցախում մելիքները, թեև ընդունել էին նվաճողների գերիշխանությունը, բայց ներքին կառավարման հարցերում գործելու լիակատար ինքնուրույնություն, նաև՝ զորք պահելու իրավունք ունեին: Մյուս կողմից՝ Արցախի մելիքները, լինելով պարսից պաշտոնյաներ, իրենց իշխանության մեջ հաստատված են իրանի շահերի հրովարտակներով: Դիզակի գավառի տիրակալ Մելիք Եզանը նշանակվել է մելիքությունների ընդհանուր կառավարիչ:

Վահրամ Բալայան

«Արցախահայ ազատագրական պայքարի բովանդակությունը

17-րդ դարի երկրորդ կեսից մինչև 1813 թ.», 2013 թ.

Աղբյուր 2

Ուշ միջնադարում Մեծ Հայքի հյուսիսարևելյան մի հատվածում վերածնվեց հայկական մի նոր պետական միավոր՝ Հինգ մելիքություններից կազմված Նահանգը՝ կենտրոն ունենալով Տող ավանը: Այն ճանաչվեց որպես հայկական ինքնավար մի երկիր, որի սահմանները ձգվում էին Գանձակի մատույցներից մինչև Արաքս գետը: Այդ կապակցությամբ Մելիք Եզանի պալատի ընդունարանի մուտքի վիմագիր արձանագրությունը պատմում է. «... Նադիր զորեղ թագավորը իր զորքով եկավ, երկիրը օսմանլուի* ձեռքից առավ: Նրան էլ այնքան ծառայություն մատուցեցի, որ նա քրիստոնյա ազգի հինգ մահալների* վրա ինձ որպես խան և բեկլարբեկի* կարգեց, շնորհ արեց»:

Թաթուլ Հակոբյան

«Կանաչ ու սև. Արցախյան օրագիր», 2013 թ.

օսմանլու – օսմանյան թուրք

մահալ – գավառ Պարսկաստանում

բեկլարբեկ – պարսկական Նահանգի կառավարիչ

Հարց Ա

Ո՞ր վարչական միավորի մասին են խոսում աղբյուրները: Ե՞րբ և ինչպե՞ս է այն հիմնադրվել:

Հարց Բ

Ի՞նչ իրավունքներով էր օժտված ստեղծված վարչական միավորը: Օգտվելով աղբյուրների տեղեկություններից և ձեր գիտելիքներից՝ փորձեք նկարագրել դրա կառավարման համակարգը:

Առաջադրանք 3 (6 միավոր)

Ստորև տրված հատվածի հեղինակը պետական հայտնի գործիչ Սիմոն Վրացյանն է:

Հայոց Ազգային խորհուրդը Հայաստանի անկախությունը չէ, որ հայտարարել է: Հակառակը, անկախության հարցը նյութ եղավ երկար և հուզումնալից վիճաբանության, բայց Ազգային խորհուրդը սիրտ չարեց հարևանների օրինակին հետևելու. ոչ ոքի բերանին չէր գալիս «անկախություն» բառը: Ձայների մեծամասնությամբ մերժելով անկախության հայտարարության առաջարկը, որ գալիս էր Դաշնակցության հատվածից, Ազգային խորհուրդը մայիսի 30-ին իրեն հայտարարեց «հայկական գավառների գերագույն իշխանություն»:

Հարց Ա

Ի՞նչ իրադարձության մասին է խոսում հեղինակը: Ե՞րբ է այն տեղի ունեցել և որտե՞ղ:

Հարց Բ

Օգտագործելով աղբյուրի տեղեկությունները և ձեր գիտելիքները՝ բացատրեք, թե ինչ պայմաններում կատարվեց հիշատակվող իրադարձությունը:

Համաշխարհային պատմություն

Առաջադրանք 4 (6 միավոր)

Ստորև մեջբերված է քաղվածք Օտտո Բիսմարկի 1862թ. սեպտեմբերի 30-ի խորհրդարանական ելույթից: Կարդացեք այն և պատասխանեք տրված հարցերին՝ օգտագործելով ինչպես աղբյուրի տեղեկությունները, այնպես էլ թեմայի վերաբերյալ ձեր գիտելիքները:

Մենք չափազանց տաքարյուն ենք, նախընտրել ենք կրել մի գրահ, որը շատ մեծ է մեր փոքր մարմնի համար, բայց այժմ մենք պետք է օգտագործենք այն: Գերմանիան հայացքը հանել է Պրուսիային ոչ թե նրա լիբերալիզմի, այլ նրա հզորության պատճառով: Պրուսիան պետք է կենտրոնացնի իր ուժերը՝ պատրաստվելով հարմար առիթի, որը մի քանի անգամ արդեն անտեսվել է: Պրուսիայի սահմանները, ըստ Վիեննայի վեհաժողովի [1814-15], բարենպաստ չեն առողջ, կենսական պետության համար: Դարաշրջանի հիմնահարցերը լուծվում են ոչ թե ճառերով և մեծամասնության քվեարկությամբ, դա 1848 և 1849 թթ. մեծագույն սխալն էր, այլ երկաթով և արյամբ:

Հարց Ա

Ի՞նչ գիտեք ելույթի հեղինակի մասին, ո՞րն է նրա ելույթի նպատակը: Ինչի՞ էր ուզում հասնել հեղինակը այս ելույթով:

Հարց Բ

Օգտագործելով աղբյուրի տեղեկությունները և ձեր գիտելիքները՝ բացատրեք, թե ի՞նչ ծրագիր նա ուներ Գերմանիայի ապագայի վերաբերյալ: Արդյո՞ք նրան հաջողվեց իրականացնել այդ ծրագիրը: Փաստերով հիմնավորեք ձեր պատասխանը:

Առաջադրանք 5 (7 միավոր)

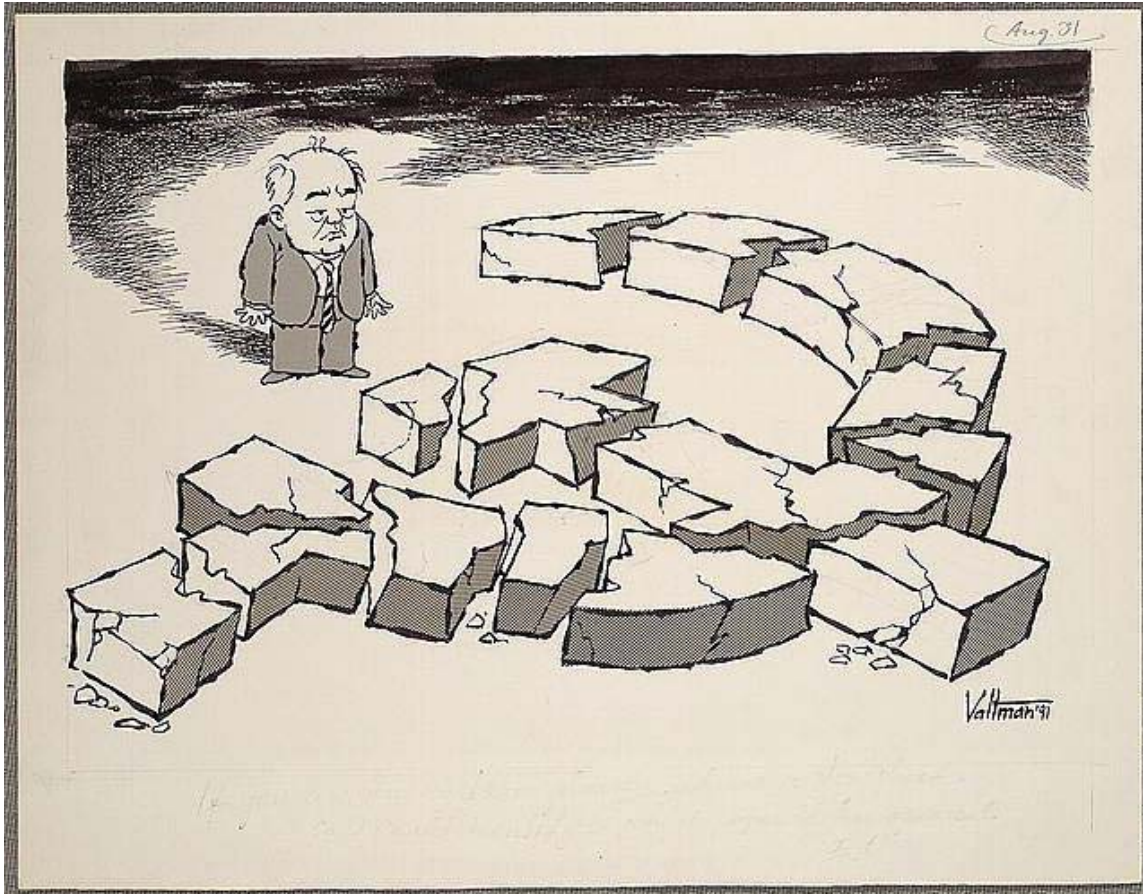
Աղբյուր 1

Ստորև տրված պարբերությունը հատված է հեղինակավոր հասարակագետ, փիլիսոփայության պրոֆեսոր Փիթեր Բոետկեյի «Ինչու՞ վերակառուցումը ձախողվեց», 1992թ. աշխատությունից:

Գորբաշովյան վերակառուցման կամ «Պերեստրոյկայի» քաղաքականությունն իբրև տնտեսության վերակազմակերպման ծրագիր դատապարտված էր լիակատար ձախողման: Հրապարակայնության կամ «Գլաստնոստի» քաղաքականությունը դարձավ այնպիսի քաղաքական և ազգային անջատողական շարժումների պատճառ, ինչպիսին կոմունիստական իշխանությունը չէր տեսել 74 տարիների ընթացքում: Կառավարման 6 տարիների ընթացքում Գորբաշովը ներկայացրեց ԽՍՀՄ տնտեսության վերակառուցման առնվազն 10 ծրագիր, սակայն դրանցից և ոչ մեկը չիրագործվեց:

Աղբյուր 2

Ստորև ներկայացված ծաղրանկարը տպագրվել է «The Waterbury Republican», թերթում 1991 թվականին: Հեղինակ՝ Էդմունդ Վոլթման: Նկարում ԽՍՀՄ վերջին առաջնորդ Միխայիլ Գորբաչովն է՝ առջևում խորհրդային Միությունը խորհրդանշող «Մուրճի և Մանգաղի» խարխուլված պատկերը:

Հարց Ա

Ի՞նչ գործընթացի մասին է խոսում հեղինակը: Ինչպե՞ս և ե՞րբ ավարտվեց այդ գործընթացը:

Հարց Բ

Ի՞նչ դիրքորոշում ունի ծաղրանկարի հեղինակը Միխայիլ Գորբաչովի քաղաքական դերակատարության և ԽՍՀՄ փլուզման գործընթացի վերաբերյալ: Համաձայն եք արդյոք ծաղրանկարում ներկայացված դիրքորոշման հետ: Բացատրե՛ք ձեր պատասխանը՝ հիմնավորելով աղբյուրների տվյալներով և ձեր գիտելիքներով:

